

Ansökan om medgivande för åtgärd i dödsbo

Om den enskilde (huvudman eller omyndig) har del i ett dödsbo ska du som ställföreträdare (god man, förvaltare eller förmyndare) bevaka dennes rätt i boet.

Du ska se till så att den enskilde får det arv han eller hon ska ha enligt bouppteckningen. Regelverket innebär att en arvskifteshandling alltid bör upprättas när en av dödsbodelägarna har god man. Om den enskilde är ensam dödsbodelägare krävs inget dock arvskifte och heller inga medgivanden från överförmyndaren. Om det inte är du som har hand om dödsboet, är det viktigt att du talar om för den som har hand om det vilka regler som gäller.

Om den enskilde är ensam dödsbodelägare blir det din uppgift att ordna så att bouppteckning upprättas och lämnas in. Det faller då också på dig att beställa begravning och ta hand om dödsboet. Om det finns fler dödsbodelägare borde det vanliga vara att någon annan av dessa ser till det nyss nämnda. Din uppgift blir då mera att hålla ett öga på förfarandet och se till att huvudmannen inte på något sätt förfördelas, till exempel genom att närvara vid den så kallade bouppteckningsförrättningen, om sådan hålles. Du ska försöka se till att bouppteckning och skifte sker så snart det är möjligt.

Ansökan om medgivande till egendomens fördelning

Så snart ett arvskifte upprättats och samtliga delägare och ställföreträdare skrivit under handlingarna och därmed godkänt arvskiftet, ska du inhämta överförmyndarnämndens samtycke till fördelningen. Vare sig representant från bank eller begravningsbyrå kan ansöka om eller begära överförmyndarnämndens samtycke till fördelningen i en skifteshandling. Det ska alltid du som är ställföreträdare göra.

Följande handlingar skickas till överförmyndarnämnden:

- Ansökan **från ställföreträdaren**
- Arvskifte i original och en bestyrkt kopia
- Kopia av den inregistrerade bouppteckningen inklusive eventuellt testamente
- Kopia på redovisningsräkning för dödsboets förvaltning för tiden från och med dödsdagen till och med skiftesdagen.

Innan ansökan ges in till överförmyndarnämnden bör du kontrollera följande:

- Är handlingarna underskrivna av samtliga arvingar/dödsbodelägare/ställföreträdare?
- Överensstämmer bouppteckningen och arvskiftet avseende exempelvis dödsbodelägare, testamente och andra sakupplysningar med mera?
- Har en redovisningsräkning bifogats som visar vad som hänt från dödsdagen till skiftesdagen? Går det att följa alla tillgångar respektive utgifter?
- Har tillgångarna tagits upp till marknadsvärde?
- Är arvslotten för den enskilde korrekt uträknad?
- Har i förekommande fall (vid testamente) den enskildes laglott bevakats?

Överlåtande av andel i dödsboet

Du kan med överförmyndarnämndens samtycke överlåta huvudmannens andel i boet. Överlåtelse bör ske mot ersättning med marknadsvärdet. Samtycke söks genom en ansökan där du motiverar skälen till varför åtgärden bör vidtas.

Vissa andra åtgärder som kräver överförmyndarnämndens medgivande

Om dödsboet ska sälja en fastighet måste du inhämta överförmyndarnämndens samtycke till försäljningen. En del andra mindre vanliga åtgärder (för dödsbon) kräver också överförmyndarnämndens samtycke, till exempel köp av aktier.

Arvsavstående

Du får enligt huvudregeln inte avstå från arv, testamente eller förmåns- tagarförordnande vid försäkring. Med överförmyndarnämndens medgivande får dock arv eller testamente i undantagsfall avstås till förmån för efterlevande make som inte är den enskildes förälder. Det kan exempelvis röra sig om fall där det finns ett nära personligt förhållande mellan den enskilde och den efterlevande maken, till exempel om den enskilde lever i samma hem som den efterlevande maken tillsammans med halvsyskon som är de tidigare makarnas gemensamma barn.

Överförmyndarnämndens medgivande kräver en ansökan från ställföreträdaren, där denne anger skälen till varför ett sådant arvsavstående bör ske.

Skifteshinder

Om dödsboet inte avslutats (skiftats) inom sex månader efter att bouppteckningen förättades ska du lämna in en skriftlig redogörelse om anledningen till detta. En sådan redogörelse ska därefter och fram till att skifte skett, eller avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts, i normalfallet lämnas var sjätte månad. Om du inte lämnar in en redogörelse kan överförmyndarnämnden förelägga dig vid vite att lämna in den.

Sammanlevnad i oskiftat bo

Ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo innebär att arvingarna förvaltar den avlidnes egendom gemensamt. Avtal om sammanlevnad i oskiftat bo förekommer nästan enbart inom en familj. Då numera makar ärver varandra, är avtalen sällan förekommande. Det finns således sällan bärande skäl för en ställföreträdare att ingå ett sådant avtal för den enskildes räkning. Ett avtal kräver överförmyndarens samtycke. Sådant samtycke kan ges efter ansökan från ställföreträdaren till överförmyndarnämnden med angivande av skälen för ansökan. Du måste i så fall räkna med att överförmyndarnämnden kommer att vara försiktig i sin bedömning. Om tillstånd ges ska du varje år redovisa i en så kallad årsuppgift. Överförmyndarnämnden har också möjlighet att häva avtalet om det skulle behövas.

Testamente

I samband med bouppteckning kan testamente uppvisas. Du ska då ta del av detta för den enskildes räkning och vid behov göra förbehåll för dennes laglott (halva arvslotten). En god man/förvaltare kan enligt praxis inte med rättslig verkan godkänna ett testamente. Du kan endast bekräfta att du mottagit eller delgetts testamentet för den enskildes räkning. Under de sex månader som följer efter delgivningen har du möjlighet att klandra testamentet. Om du inte klandrar testamentet inom denna tidsperiod vinner det laga kraft gentemot den enskilde. Klander kan bli aktuellt om det föreligger ett formfel eller testator (den som skrivit testamentet) inte varit vid sina sinnens fulla bruk vid tiden för testamentets undertecknande.

Jäv

Om du som är ställföreträdare är delägare i samma dödsbo som den enskilde/den omyndige får du inte själv företräda denne. En särskild god man måste då förordnas. Begäran om sådan god man ska göras hos överförmyndarnämnden. Förslag på lämplig person som är villig att åta sig uppdraget kan då lämnas.

Bodelning i annat fall än på grund av dödsfall

Det kan förekomma fall där bodelning ska ske av annan anledning än dödsfall (till exempel under pågående äktenskap eller på grund av äktenskapsskillnad). Även då ska du som ställföreträdare bevaka den enskildes rätt.